
ODBORNÁ ČINNOST MUZEA ROMSKÉ KULTURY

10. 12. 2021
BRNO, MUNI

Mgr. Petra Svobodová, PhD.

DEFINICE MUZEA

Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů

§ 2 odst. 4) Muzeem je instituce, která získává a shromažďuje přírodniny a lidské výtvořy pro vědecké a studijní účely, zkoumá prostředí, z něhož jsou přírodniny a lidské výtvořy získávány, z vybraných přírodnin a lidských výtvořů vytváří sbírky, které trvale uchovává, eviduje a odborně zpracovává, umožňuje způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu jejich využívání a zpřístupňování poskytováním vybraných veřejně prospěšných služeb, přičemž účelem těchto činností není zpravidla dosažení zisku. Galeríí je muzeum specializované na sbírky výtvarného umění.

DEFINICE MUZEA

ICOM (International Council of Museums, Mezinárodní rada muzeí)

Muzeum je stálá nevýdělečná instituce ve službách veřejnosti a jejího rozvoje, otevřená veřejnosti, jež získává, uchovává, zkoumá, zprostředkuje a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, vzdělávání, výchovy a potěšení.

SBÍRKOVÝ PŘEDMĚT

- In situ x In fondo
- Sbírkový předmět = muzeálie (selektovaný autentický objekt reprezentující muzeální kulturní hodnotu)
- Muzealizace (odborné aktivity) = selekce, tezaurace, prezentace
- Artefakt = objekt, který byl vytvořen člověkem (např. zrcadlo, kniha, kresba, lokomotiva atd.),
- Mentefakt = prokazatelný, myšlený poznatek (např. lidový tanec, jazyk indiánského kmene atd.),
- Naturfakt = prokazatelně existující přírodní objekt (např. lastura, kostra velryby, rostlina atd.).
- sbírkový předmět – sbírkový fond – podsbírka - sbírka

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Motto

**“Jsme prostorem pro setkávání kultur.
Otevíráme cesty ke kořenům romské identity.
Uchováváme a zpřístupňujeme kulturu a historii Romů
jako součást světového dědictví.
Přispíváme k toleranci a vzájemnému porozumění.
Pro dialog kultur, pro nás.”**

- Muzeum romské kultury bylo založeno v roce 1991 z iniciativy romských intelektuálů jako nevládní nezisková organizace, od roku 2005 je státní příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR. V evropském kontextu jde o unikátní instituci, která globálně dokumentuje kulturu Romů a Sintů, respektive mnoha různých romských subetnických skupin a komunit.

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

- Sbírka muzea je zapsána v Centrální evidenci sbírek (CES), obsahuje přes 65 000 kusů sbírkových předmětů (cca 30 000 evidenčních čísel), je členěna do 4 podsbírek a v rámci nich do 13 sbírkových fondů. Pomocná evidence (tzv. ne-sbírka) čítá cca 37 000 předmětů.
- **Podsbírky:**
 - romská tematika
 - fotodokumentace
 - audiodokumentace
 - videodokumentace

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

- **Sbírkové fondy:**

- fotodokumentace

- videodokumentace

- audiodokumentace

- sebedokumentace

- písemný materiál a nesbírkové kopie archivních materiálů

- textil

- šperk a ceniny

- výtvarné umění

- dokumentace tradičních romských řemesel, profesí a zaměstnání

- dokumentace vybavení romského interiéru

- dokumentace vývoje romských obydlí

- plakáty a pozvánky

- ohlasy romské kultury v kultuře majoritní

FOTODOKUMENTACE

25 000 sb. předmětů

černobílé a barevné kinofilmy,
ploché negativy, černobílé a
barevné fotografie, diapozitivy
včetně fotografií digitálních,
pohlednice

Obsah: chod muzea, historické
fotografie z života Romů v 19. a 20.
století vč. holocaustu

originální autorské kolekce např.
Andrej Pešta

FOTODOKUMENTACE

FOTODOKUMENTACE

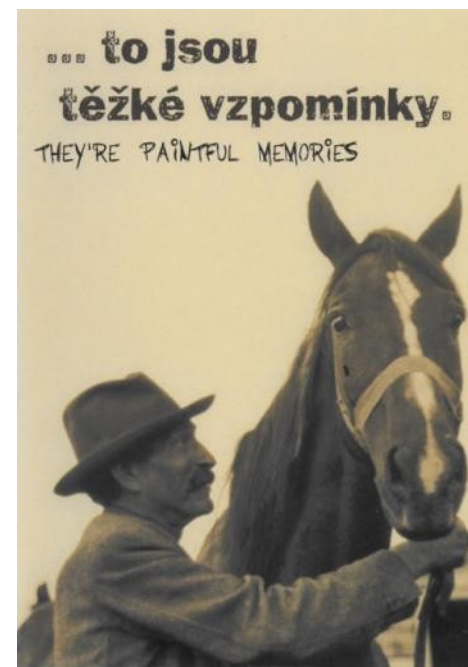
VIDEODOKUMENTACE

500 sb. předmětů

videomateriál uložený v analogové (VHS, Hi8 a miniDV kazety) či digitální podobě (DVD média, mp4 či avi soubory)

Obsah: chod muzea, hudební vystoupení, rozhovory s pamětníky a umělci, dokumentace rodinné života

Dokumentární filmy: ...to jsou těžké vzpomínky (2002, r. Monika Rychlíková) o romském holocaustu, prezentační film Muzeum romské kultury (2008, r. Anna Juránková), portrét rakouské výtvarnice Žít! Ceija Stojka (2009, r. Anna Babjárová) či trojice snímků o romských sportovcích Svět bez hranic (2014, r. Martin Chlup)

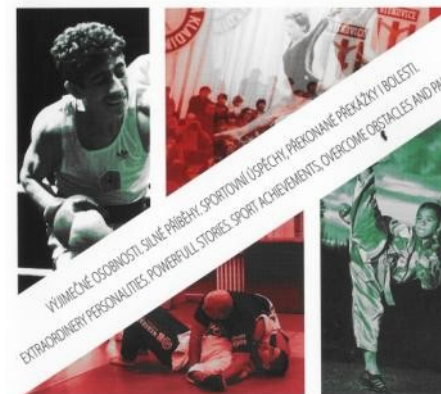

VIDEODOKUMENTACE

SVĚT BEZ HRANIC. ROMOVÉ A SPORT

WORLD WITHOUT BORDERS. ROMA AND SPORT

AUDIODOKUMENTACE

700 sb. předmětů

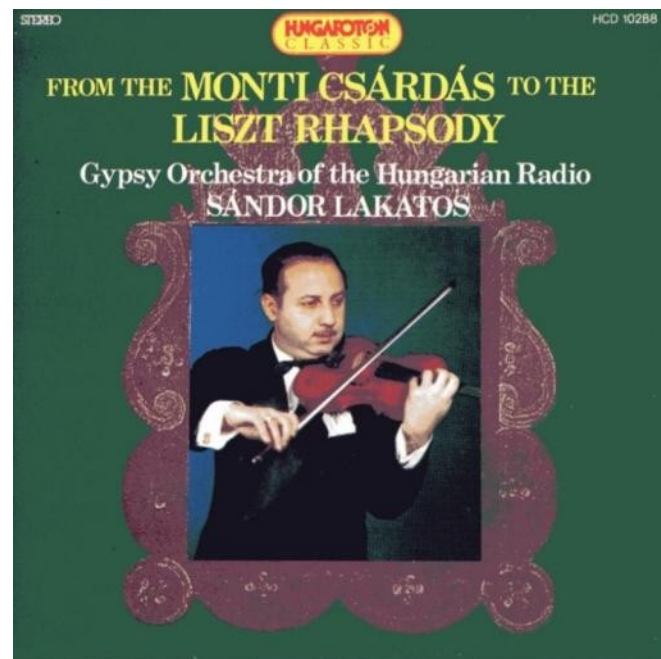
audiomateriál zahrnuje oficiálně vydané nosiče s romskou hudbou (gramofonové desky, magnetofonové kazety, CD nosiče) a vlastní audiozáznamy (tzv. born digital záznamy, tj. nahrané a editované v digitálním formátu)

Obsah: chod muzea, hudební vystoupení, rozhovory s pamětníky a umělci

CD: Gil'a, d'íla, gil'ora (2002) a ...to jsou těžké vzpomínky (reedice 2019)

AUDIODOKUMENTACE

TRADIČNÍ ROMSKÁ ŘEMESLA, PROFESE A ZAMĚSTNÁNÍ

900 sb. předmětů

řemesla kovo zpracující (kovářství, umělecké kovářství, kotlářství, cínařství, výroba sít a předmětů z plechu, zvonařství, výroba zbraní, výroba nožů, výroba šperků a drátenictví)

řemesla, zpracovávající materiál organického původu, (tj. dřevozpracující výroba, výroba hudebních nástrojů, výroba z proutí, pletení ze slámy, pletení z kukuřičného šustí, výroba košťat, výroba kartáčů a štětek, zpracování hlíny aj.)

a další způsoby obživy (brusičství, provozování zábavních podniků, koňské handlířství aj.)

TRADIČNÍ ROMSKÁ ŘEMESLA, PROFESE A ZAMĚSTNÁNÍ

TRADIČNÍ ROMSKÁ ŘEMESLA, PROFESE A ZAMĚSTNÁNÍ

TRADIČNÍ ROMSKÁ ŘEMESLA, PROFESE A ZAMĚSTNÁNÍ

TEXTIL

1 200 sb. předmětů

atraktivní materiál

oděvy různých historických skupin
Romů, a to tradiční i současné
(nákupy, dary a terénní výzkum)

ženský oděv, mužský oděv, dětský
oděv, ruční práce a bytové textilie

TEXTIL

ŠPERKY A CENINY

390 sb. předmětů

atraktivní materiál

šperky z drahých kovů (zlato a stříbro), bižuterie a bižuterní doplňky (prsteny, náhrdelníky, náramky, korále), pro muže i ženy, tradiční (rodové šperky) i současná tvorba

ŠPERKY A CENINY

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

3 700 sb. předmětů

amatérští a profesionální umělci
romského i neromského původu
(malby, kresby, grafika, soulptury)

pomocný materiál (korespondence,
katalogy, pozvánky)

Rudolf Dzurko

Ceija Stojka

Míla Doleželová

Ladislava Gažiová

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

VYBAVENÍ ROMSKÉHO INTERIÉRU

260 sb. předmětů

typické vybavení kuchyně z první poloviny 20. století jako smaltované lavory, nádoby, dekorativní malované talíře, dózy, sošky svatých apod.

VÝVOJ ROMSKÉHO OBYDLÍ

modely tradičních staveb a jejich
obrazová dokumentace (výjimkou je
kočovní vůz z roku 1928, který je
vystaven ve 2. sále stálé expozice
MRK)

PLAKÁTY A POZVÁNKY

1 600 sb. předmětů

předměty se vztahují k romským či Romy inspirovaným kulturním a společenským akcím např. festivaly, konference, semináře a jiné veřejné akce

PÍSEMNÝ MATERIÁL A NESBÍRKOVÉ KOPIE ARCHIVNÍCH DOKUMENTŮ

2 000 sb. předmětů

originální dokumenty mapující historii Romů u nás i v zahraničí od minulosti do současnosti. (osobní doklady, dopisy, písemnosti z konferencí, seminářů, materiály z činnosti romských spolků, politických organizací, významných romských a proromských osobností aj.)

významné soubory tvoří materiály pocházející z činnosti Miroslava Holomka (mj. předsedy Svazu Cikánů-Romů v letech 1969-1973), Vladimíra Oláha (romského básníka a aktivisty), Miroslava Dědiče (mj. ředitele tzv. květušínské cikánské školy).

Kromě písemných a tištěných dokumentů jsou ve fondu uloženy také trojrozměrné předměty různého typu (odznaky, medaile atd.)

2 600 sb. předmětů

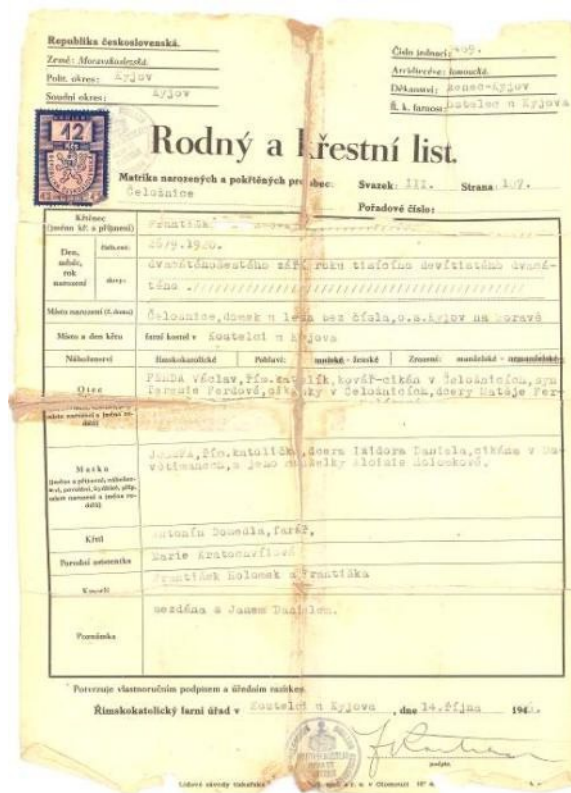
kopie materiálů vztahující se k dějinám Romů, uložené v archivech ČR (především Národní archiv v Praze a Moravský zemský archiv v Brně) a částečně také v zahraničních archivech (Slovenský národní archiv v Bratislavě, Archiv Státního muzea v Osvětimi)

materiály týkající se 1. poloviny 20. století, holocaustu Romů a období po druhé světové válce.

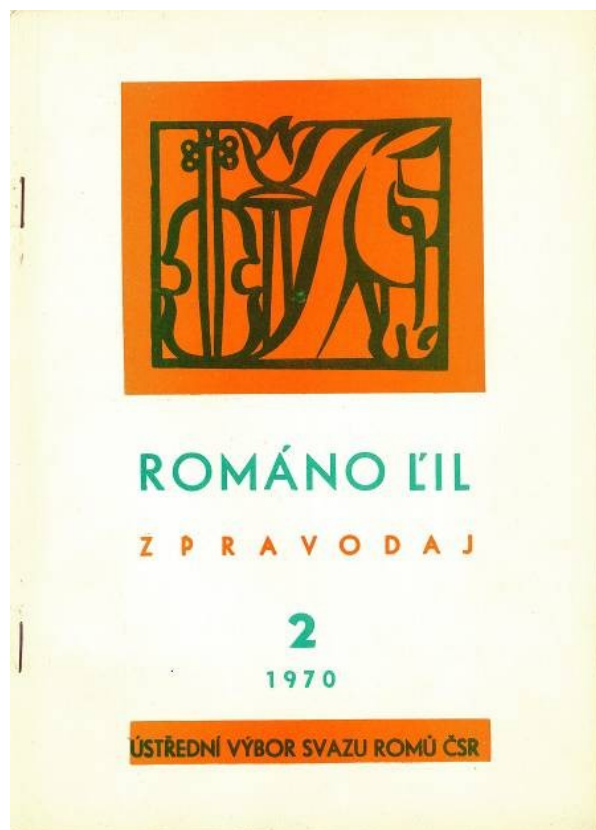
materiály z různých stupňů státní správy a samosprávy (nařízení, mandáty a výnosy)

ostatní historická období jsou v kopiích zachycena spíše zlomkovitě

PÍSEMNÝ MATERIÁL A NESBÍRKOVÉ KOPIE ARCHIVNÍCH DOKUMENTŮ

PÍSEMNÝ MATERIÁL A NESBÍRKOVÉ KOPIE ARCHIVNÍCH DOKUMENTŮ

SEBEDOKUMENTACE

1 000 sb. předmětů

nejrůznější typy písemností
pocházejících z činnosti MRK
(propagační materiály k muzejním
akcím, návštěvní knihy, externí
tiskoviny informující o činnosti muzea,
dokumenty z období zakládání
muzea z počátku 90. let 20. století,
diplomy a ocenění)

OHLASY ROMSKÉ KULTURY V KULTUŘE MAJORITNÍ

400 sb. předmětů

výrobky či umělecká díla neromských autorů, které mají představovat typické Romy či se odkazují na romskou kulturu (pokrmy, styl oblečení, reklamní předměty, talíře, výšivky, sošky, loutky, maškarní masky apod.)

k nejstarším a nejhodnotnějším sbírkám patří různé sádrové či keramické sošky z 19. a 1. poloviny 20. století, které představují typické „Cikány“ s jejich nezbytnými atributy

KNIHOVNA MUZEA

11 000 knihovních jednotek vč.
periodik (on-line katalog)

shromažďuje romskou a romistickou literaturu, která vyšla v češtině, romštině i v dalších světových jazycích

knihy mapující historii, kulturu, umění a životní styl Romů v ČR i ve světě, dále pak romskou poezii, pohádky, prózu, písňové texty, odborné studie i diplomové práce

knihovna odebírá vybraná romská periodika, vycházející v Čechách i v zahraničí

ODBORNÁ ČINNOST

- odborná činnost muzea spočívá především ve vytváření sbírky vypovídající o duchovní a hmotné kultuře a historii Romů a Sintů. MRK pečuje o třídění, evidenci a vhodné uložení sbírkových předmětů a také o jejich prezentaci odborné i široké veřejnosti prostřednictvím publikací, výstav, přednášek, vzdělávacích aktivit a dalších kulturních programů
- Aktuální témata výzkumu:
 - holocaust Romů a Sintů
 - zpracování pozůstalosti doc. Mileny Hübschmannové

ODBORNÁ ČINNOST

Holocaust Romů a Sintů (neznámý, zapomenutý, vytěsněný?)

Tzv. orálně historický soubor (více jak 100 pamětníků romského holocaustu – audio a videonahrávky, trojrozměrné předměty) – nutnost dalšího zpracování (výsledkem bude veřejně přístupná on-line databáze), propojení s databází ITI, žádost o grant NFOH

připravovaná expozice v Letech u Písku. Památníku holocaustu Romů a Sintů v Čechách

připravovaná publikace „...to jsou těžké vzpomínky“ I. a II. (doplnění k již vydanému CD a DVD)

Pozůstalost doc. Mileny Hübschmannové (1933-2005)

vystudovaná indoložka, VŠ pedagožka, angažovala se ve Svazu Cikánů-Romů (přelom 60. a 70. let), zakladatelka romistiky na FF UK v r. 1991, rozsáhlá publikační činnost

od r. 2005 pozůstalost MH v MRK (knihovna, podklady k publikační činnosti, osobní doklady, fotografie atd.)

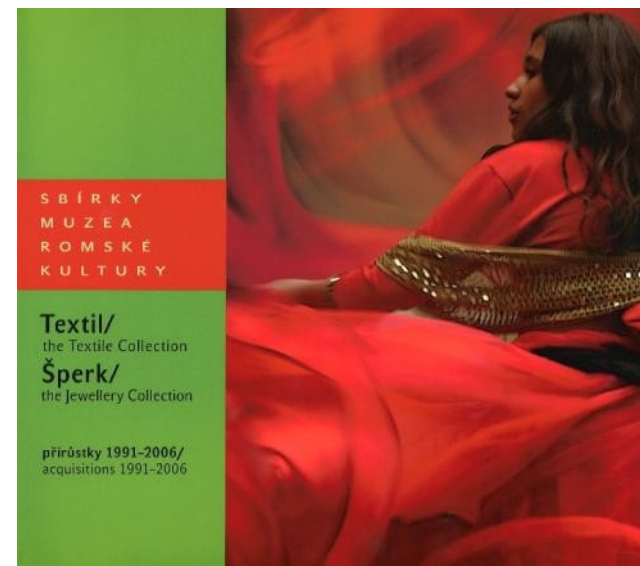
2020-2021 projekt na zpracování (evidence), podpořeno z nadace Bader Philanthropies, Inc.

+ zpracování fotografické kolekce Vladimíra Sloupa (spolupracovník MH)

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Katalogy

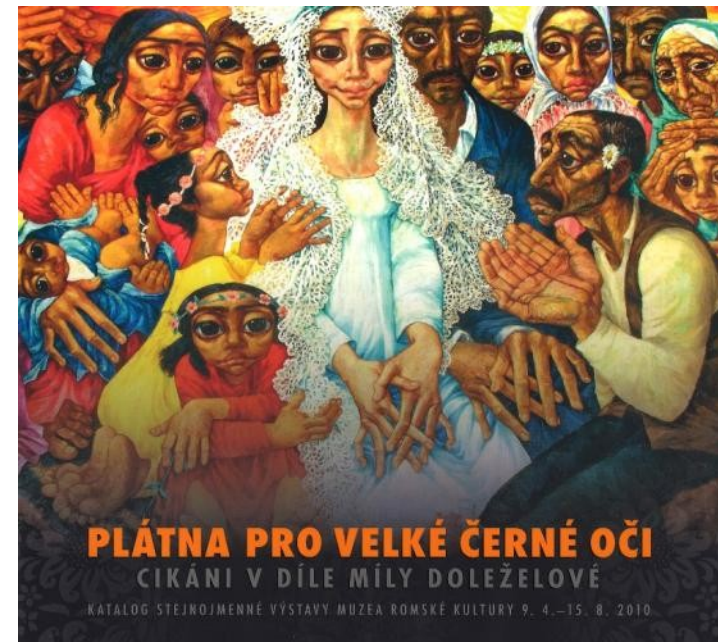
- **Výtvarné umění. Romští autoři. Přírůstky 1991-2005** (2005)
- **Textil. Šperk. Přírůstky 1991-2006** (2007)
- **Tradiční řemesla, profese a zaměstnání** (2008)
- **Fond plakátu a pozvánek (přírůstky 1991-2012)** (2014)
- **Poklad Romů / Amare Somnaka Tajemství romského šperku** (2016, II. vydání 2017)

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Katalogy

- **Plátna pro velké černé oči :
Cikáni v díle Míly Doleželové
(2010)**
- **Století pohrom – století zázraků
Rudolfa Dzurka (2014)**
- Horváthová, J., Holubovský, A.,
Pospěch, T., Slačka, D.,
Závodská, M., Habrovcová,
J. **Andrej Pešta: O Fotki.** (2017)

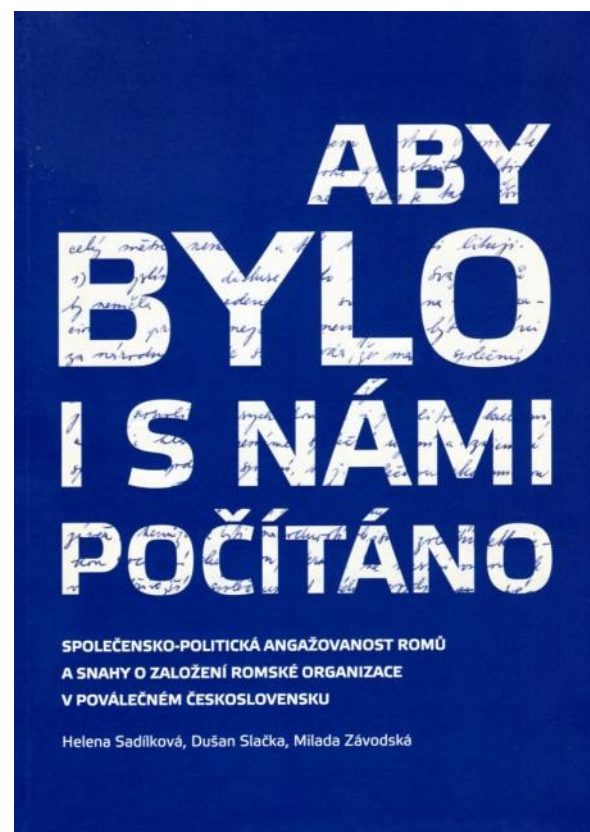

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Monografie

Sadílková, H., Slačka, D.,
Závodská, M. **Aby bylo s námi počítáno** : Společensko-politická angažovanost Romů a snahy o založení romské organizace v poválečném Československu (2018)

geneze vzniku romských organizací Svaz Cikánů-Romů a Zväz Cikánov-Romov (etnoemancipační hnutí)

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Bulletin Muzea romské kultury

odborný romistický časopis, vychází od r. 1992 (kombinace výroční zprávy a odborných textů vč. recenzí), od r. 2014 recenzované periodikum (minimalizován prostor pro výroční zprávu ve prospěch odborných textů)

VÝSTAVNÍ ČINNOST

2005: **E luma romane jakhenca / Svět očima Romů**

2006: **S'oda pre tute? / Co to máš na sobě?**

2008: **Cigán sa ně převelice lúbí**

2014: **Století pohrom - století zázraků Rudolfa Dzurka**

2015: **A možná přijede na koze (Matěj Holub)**

2016: **Poklad Romů / Amare somnaka. Tajemství romského šperku**

2018: **Andrej Pešta: Mire svetí / Světy Andreje Pešty**

2019: **Lavutara / Cestami romských muzikantů a jejich písní**

KULTURNÍ PROGRAM

Lavutara

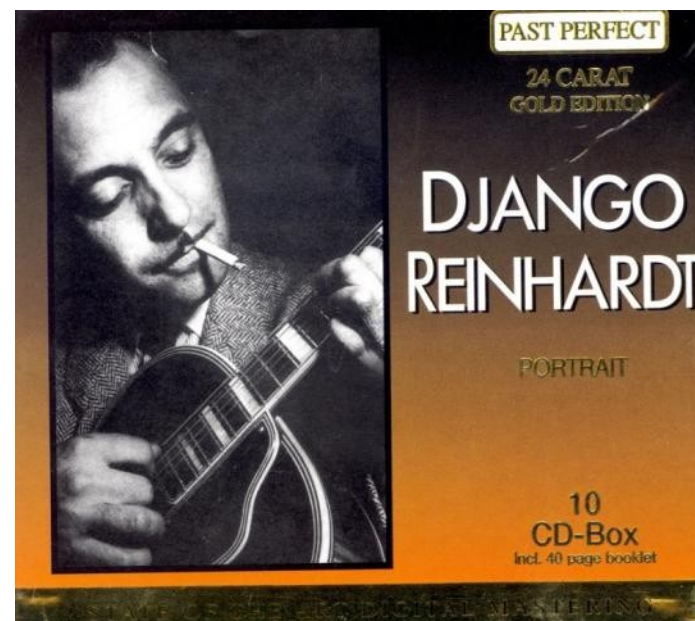
2019 **Hudební léto**

2019 **Summer Stage I.**

2020 **Summer Stage II.**

2019/2020 **komentované prohlídky s kurátory** (M. Dlab, G. Horváth, Z. Andrš)

2020 **Vánoční koncert** (Trio Vlasák a kvartet Romana Horvátha)

**DĚKUJI ZA
POZORNOST!**